

Využitelnost a spotřeba krmiva u plemene belgické modrobílé

Kamil Malát, ČSCHMS

Belgické modrobílé plemeno a jeho chovatelé drží mnohá prvenství. Belgické modrobílé bylo například prvním masným plemenem na světě, pro které bylo vyvinuto a do rutinní praxe zavedeno lineární hodnocení zevnějšku. Vedle toho jsou v Belgii na tamních odchovných plemenných býků již 40 let pečlivě sbírána a zpracovávána data týkající se spotřeby a využitelnosti krmiv testovaných býků. Na základě těchto dat pocházejících z měření spotřeby krmiva u více než 6000 býků, bylo zjištěno, že použitím kvalitního býčka se může využitelnost krmiva zvýšit až o 1 kg/kg.

V Belgii existují dvě specializované odchovny, tzv. „Centre de Sélection Bovine“. První z nich se nachází ve Vlámské části Belgie v městečku Ciney. Tato odchovna zahájila činnost již v roce 1973 a má ustájovací kapacitu až 320 býků ročně. Druhá, novější odchovna v městečku Ath, je v provozu od roku

□ Mladí býčci odchováni v Ciney (foto: Kamil Malát)

1995 a má kapacitu 200 býků. Obě odchovny slouží pouze pro býky plemene belgické modré, přičemž na stanici v Athu se také každoročně testuje několik býků kombinovaného užitkového typu. Údaje ze stanice v Athu jsou od roku 2005 využívány jako referenční, potřebné k rozvoji genomické selekce plemene belgické modrobílé.

Stanice v Ciney od roku 1985, a odchovna v Athu od zahájení provozu, slouží k individuálnímu testování užitkových vlastností čistokrevných plemenných býčků plemene belgické modrobílé. Vlastní test, kterému stejně jako u nás předchází přípravné období, probíhá od věku 7 měsíců a končí ve stáří 13 měsíců.

Během tohoto období jsou býci intenzivně sledováni a provádí se jejich hodnocení. Býci se pravidelně měří a váží, sleduje se denní přírůstek, příjem krmiva a počítá se koeficient

spotřeby krmiva (spotřeba koncentrátu na 1 kg přírůstku). Během celého období testace je pomocí systému Calan, a od roku 2007 pomocí automatických krmných boxů, zaznamenáván individuální příjem krmiva každého býčka. Na konci testačního období se pak provede lineární hodnocení zevnějšku a odhad tzv. tržní hodnoty býka (jednotka je EURO, dříve belgický frank), která se odvozuje z ceny masa ve vztahu k živé hmotnosti býka ve 13 měsících.

Po skončení testu provádí komise složená z chovatelů a technických pracovníků plemenné knihy výběr býků. Při něm se posuzují výsledky, kterých býk dosáhl během testačního období, tělesná stavba, chůze a postavení končetin, výška v kohoutku, zdravotní stav, temperament a zda býk odpovídá požadavkům standardu plemene.

Při výběrech jsou býci zařazováni do tří základních kategorií:

1. nejlepší býci kvalifikovaní jako plemenní (40 až 50 %) → prodej na aukcích chovatelům a inseminačním stanicím
2. plemenní býci s horšími výsledky (30 až 40 %) → vrací se zpět chovateli s tím, že

mohou být použiti jako plemenní ve stádech, odkud pocházejí

3. vyřazení býci (10 až 20 %) → jatka

Celkové výsledky 6000 býků, kteří prošli odchovnými:

- doba testace: 7–13 měsíců
- hmotnost při naskladnění: 260 kg ± 30
- hmotnost na konci testu: 546 kg ± 50,4
- průměrný denní přírůstek: 1,47 kg ± 0,19
- konverze krmiva (kg koncentráту/1 kg přírůstku): 5,63 kg ± 0,66

Některí velmi proslulí býci v rámci plemene belgické modrobílé, jako např. Galopeur des Hayons (nar. 1986) či Riant (nar. 1982), měli hodnotu konverze krmiva extrémně nízkou: 5,24 kg/kg resp. 5,36 kg/kg. V této souvislosti je nutné uvést, že starší údaje hodnoty konverze krmiv nelze srovnávat s daty zveřejňovanými u býků v současné době. Nově se totiž hodnota konverze krmiva uvádí pouze za období od osmého do jedenáctého měsíce testace a tento údaj je kalkulován výhradně ze spotřeby koncentráту (bez spotřeby sena a slámy).

Příznivý efekt genu pro dvojitě osvalení

Čtyři dříve provedené studie, které analyzovaly data získaná na stanici Ciney, potvrdily pozitivní vliv plemenů belgické modrobílé na konverzní poměr krmiva a průměrný denní přírůstek.

První studie poukázala na zlepšení konverze krmiva u plemenů s dvojitě osvalením (54 býků), ve srovnání s býky původního kombinovaného ple-

□ Telata na farmě de Fooz (foto: Kamil Malát)

mene belgického modrobílého skotu (64 býků). Výsledek sledování ukázal zlepšení v konverzi z 6,32 kg na 5,85 kg koncentráту na 1 kg přírůstku.

Býček, kterému je podávána v rozmezí 7–12 měsíců věku krmná dávka na bázi koncentráतů (2,8 Mcal ME/kg sušiny a 14 % stravitelných dusíkatých látek) a slámy ad libitum, vykázal zlepšení až 0,5 kg. Zlepšení v konverzi krmiva u dvojitě osvalených býků je vysvětlováno lepším využitím proteinů z krmné dávky.

Druhá studie porovnávala BM býky s dvojitě osvalením (n = 622), býky belgického modrobílého plemene kombinovaného typu (n = 236), křížence BM x holštýn (n = 94) a křížence BM x MRI (n = 20) chovaných ve stejných experimentálních podmínkách. Poměry konverze krmiva byly u jednotlivých skupin býčků zjištěny následující (kg koncentráту/1 kg přírůstku): 5,85 – 6,41 – 6,66 – 6,67.

Třetí srovnání se týkalo býků plemene holštýn, MRI (Meuse-Rhine-Issel) a kříženců BM x MRI a BM x holštýn. Výsledky konverze živin byly získány následující (kg koncentráту/1 kg přírůstku): holštýn 6,54 – BM x holštýn 6,21 – MRI 6,54 – BM x MRI 6,31. Býčci s podílem krve BM tedy vykázali o 3,5 % až 5 % lepší konverzi krmiva než-li výchozí plemena.

Čtvrtá studie byla provedena na dvou univerzitních pracovištích v Gembloux a Liege. Analýza růstových schopností u skupiny holštýnských býků a kříženců BM x holštýn, kteří byli krmeni krmnou dávkou na bázi koncentráतů, kukuřičné siláže podané ad libitum (2,6 Mcal/kg sušiny) a doplňnou řízkou z cukrové řepy a sójou, ukázala, že býčci s podílem krve BM vykazují v průměru o 7 % vyšší denní přírůstek a současně nižší spotřebu krmiva než-li býci ze skupiny holštýnského plemene.

□ Kříženec BM x gasconne na chovu pana Aloise Vöröse (foto: Alois Vörös)

□ Kříženci BM x holštýn v ZD Všetary (foto: Martina Sasáková)

Belgické modrobílé = ekonomické řešení pro komerční křížení

Zkušební křížení mezi belgickými modrobílými býky a kravami místních plemen proběhlo v mnoha zemích a ve všech případech se ukázaly nadprůměrné vlastnosti narozených kříženců spočívající v rychlém růstu, výkrmnosti a především v osvalení. Kříženci belgických býků s kravami dojených a kombinovaných plemen (zejména holštýnskými) mají výrazně lepší výtěžnost (o 4–5 %) a zmasilost (o 8 %). Telata navíc vykazují vyšší přežitelnost, vyšší denní přírůstek a lepší konverzi krmiva. Díky nižším porodním hmotnostem telat však toto zlepšení není na rozdíl od jiných masných plemen doprovázeno zvýšeným počtem obtížných porodů (úroveň těžkých porodů se pohybuje v průměru mezi 2–3 %). V sérii testů, které byly prováděny na křížencích různých plemen pod záštitou Ministerstva zemědělství Spojených států, překonali kříženci plemene belgické modré všechna ostatní

plemena ve výtěžnosti z jatečně opracovaného trupu. Do testu byla zahrnuta i tamní nejoblíbenější masná plemena angus a hereford. Při křížení dojných krav s belgickými modrými býky dosáhnou kříženci prokazatelně lepších vlastností než mateřské plemeno: lepší výtěžnost, libovější a méně tučné maso, lepší konverzi krmiva a další.

Závěr

Konverze krmiva má střední dědivost, která závisí na počátečním věku a hmotnosti a v průběhu období vzrůstá. Konkrétně u plemene belgické modrobílé vliv dvojitého osvalení zvyšuje průměrný denní přírůstek a zlepšuje využitelnost (konverzi) krmiva, přičemž se tato vlastnost pozi-

□ Kříženec BM x české strakaté v ZD Chýšť (foto: Oldřich Rozsévač)

tivně přenáší i na křížence s tímto plemenem. To se projevuje zlepšeným růstem zvířat a kvalitou JUT a masa vyjádřené vyšší výtěžností a nižším podílem tuku a kostí. Výsledky rovněž ukazují, že pomocí „modrobílé“ genetiky lze u kříženců BM očekávat zlepšení o 7 % v konverzi krmiva a zvýšení růstových schopností.

Při křížení ve stádě dojného skotu (nebo pro další chov nevhodných matek masného stáda) by se mělo přibližně 25 % krav s nejnižším genetickým potenciálem inseminovat dávkami belgických modrých býků. Tím se zlepší zpeněžení telat o cca 30 % (na nizozemských, belgických a německých trzích až o 100 %) bez finančních investic alepší se rentabilita dojného (či masného) stáda, což zajistí vyšší výnosnost v budoucnu.

Několik důvodů proč využívat belgické plemeníky při křížení:

- zdravá a vitální telata
- bezproblémové telení
- 8–10 % více prodejného masa
- velmi jemné maso
- nízký obsah cholesterolu
- velmi krotký temperament
- vysoké denní přírůstky = dosahuje vysokých jatečných hmotností bez nebezpečí ztučnění
- výborná konverze živin = nejnižší náklady na krmivo na kg jatečného trupu
- většina masa v 1. třídě = vyšší prodejní cena

Číselné údaje uvedené v tomto článku vychází z dat a studií zveřejněných Herd-Book Blanc Bleu Belge publikovaných na internetových stránkách a v brožuře *The Belgian Blue in Crossing* (2006).